

KWANTYFIKACJA EFEKTU GOFROWANIA TKANIN GOFROWANYCH

Małgorzata Matusiak

Instytut Architektury Tekstyliów

Politechnika Łódzka

DOI 10.34658/9788366741805.9

1. Wstęp

Tkaniny gofrowane charakteryzują się występowaniem regularnych wypukłości na powierzchni. Wypukłości te mają kształt pasów ułożonych w kierunku osnowy [1]. Przykładową tkaninę gofrowaną przedstawiono na zdjęciu poniżej (rys. 1).

Rys. 1. Przykładowa tkanina gofrowana kolorowo tkana

Źródło: opracowanie własne.

Profesor Janusz Szosland zaliczył tkaniny gofrowane do grupy tkanin z reliefem, które zdefiniował jako tkaniny charakteryzujące się występowaniem na ich powierzchni wypukłości i wklęsłości, a więc odznaczające się znaczną plastyką. [2]. Do tkanin z reliefem Janusz Szosland zaliczył również: boucle, krepy, rypsy sztruksy, tkaniny wafłowe, piki i *glocue*. Tkaniny gofrowane mogą być wytwarzane różnymi metodami. Jedną z nich jest metoda tkacka. Jest to metoda mechaniczna, w której efekt gofrowania, uzyskuje się poprzez odpowiednią technologię tkania. Polega ona na wytwarzaniu tkaniny z dwóch osnów o zróżnicowanym napięciu. Różnica napięć osnowy dolnej i górnej powoduje zróżnicowane wrobienie osnów. W wyniku tego efekt gofry powstaje już w procesie tkania.

W chwili obecnej nie ma uznanych w świecie metod badawczych, pozwalających ocenić wielkość efektu gofrowania w tkaninach gofrowanych. Jedyną miarą, która umożliwia ocenę efektu gofrowania jest wrobienie osnowy tworzącej paski gofrowane. Zazwyczaj wrobienie osnowy gofrującej wynosi 50 % i więcej. Pojawiły się próby skwantyfikowania efektu gofrowania w oparciu o wyniki trójwymiarowego skanowania laserowego tkanin gofrowanych [3, 4]. W oparciu o wyniki skanowania

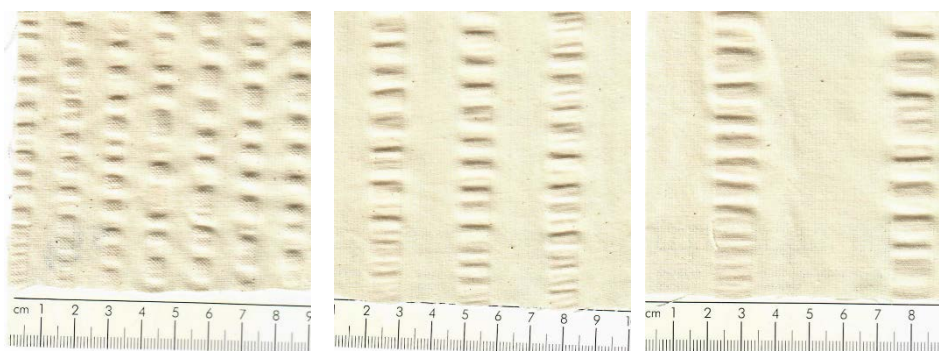
wyznaczono chropowatość powierzchni tkanin w miejscach gładkich i gofrowanych, maksymalną wysokość profilu oraz mapy hipsometryczne.

Celem prezentowanych badań była ocena efektu gofrowania tkanin gofrowanych o zróżnicowanej strukturze. W ramach niniejszej pracy przeprowadzono badania topografii powierzchni tkanin gofrowanych za pomocą profilometru *MicroSpy*® *Profile* [5]. W oparciu o wyniki uzyskane za pomocą profilometru wyznaczono szereg parametrów charakteryzujących topografię powierzchni badanych tkanin.

2. Materiały i metody badawcze

Badaniom topografii powierzchni poddano 3 warianty tkanin gofrowanych bawełnianych. Tkaniny różniły się między sobą raportem pasków gofrowanych. Osnowy we wszystkich wariantach były jednakowe. W obu osnowach, tj. tworzącej tło i tworzącej paski gofrowane, jak również jako wątek, zastosowano przędzę bawełnianą skręcaną 20 tex x 2. W badanych tkaninach zastosowano trzy rodzaje raportów pasków gofrowanych różniące się szerokością pasków gofrowanych oraz odstępami między paskami gofrowanymi (rys. 2). Zastosowano następujące warianty raportu gofrowania:

- wariant MM1 – szerokość pasków gofrowanych i odległość między paskami odpowiednio: 5 mm i 8 mm,
- wariant MM2 – szerokość pasków gofrowanych i odległość między paskami odpowiednio: 9 mm i 18 mm,
- wariant MM3 – szerokość pasków gofrowanych i odległość między paskami odpowiednio: 11 mm i 41 mm.

Rys. 2. Zdjęcia tkanin gofrowanych poddanych badaniom

Źródło: opracowanie własne.

Badaniom poddano tkaniny surowe. W tabeli 1 przedstawiono podstawowe parametry strukturalne tkanin gofrowanych poddanych badaniom w zakresie parametrów charakteryzujących topografię powierzchni.

Tabela 1. Podstawowe parametry tkanin gofrowanych poddanych badaniom w zakresie topografii powierzchni

Parametr	Jednostka	Wartość		
		MM1	MM2	MM3
Splot – osnowa I	-	płótno		
Splot – osnowa II	-	ryps 2/2 (2)		
Liczność osnowy	cm ⁻¹	12,7	12,6	11,4
Liczność wątku	cm ⁻¹	11,4	11,5	11,4
Masa powierzchniowa	g m ⁻²	2129	207,8	1928
Wrobienie osnowy I	%	8,3	6,0	5,2
Wrobienie osnowy II	%	49,8	48,8	49,7
Wrobienie wątku	%	7,1	6,4	9,2

Źródło: opracowanie własne.

Badania wykonano za pomocą profilometru *MicroSpy® Profile* (rys. 3) firmy *FRT GmbH*.

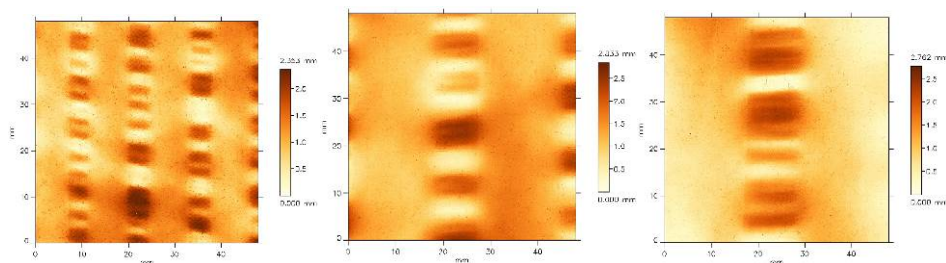

Rys. 3. Profilometr *MicroSpy® Profile* firmy *FRT GmbH*;
Źródło: *Operating Manual FRT MicroSpy® Profile*.

Czujnik FRT CWL zastosowany w profilometrze *MicroSpy*® opiera się na opatentowanej metodzie, która wykorzystuje aberrację chromatyczną (w zasadzie współczynnik załamania światła zależny od długości fali) soczewek optycznych. Dla każdego wariantu tkanin gofrowanych wykonano skanowanie 5 próbek. Powierzchnia skanowania była tak dobrana, żeby objąć przynajmniej 1 raport efektu gofrowania. W oparciu o uzyskane wyniki skanowania przeanalizowano topografię powierzchni badanych tkanin stosując specjalistyczne oprogramowanie Mark III [6] współpracujące z profilometrem.

3. Wyniki badań

Rysunek 4 przedstawia przykładowe skany badanych tkanin gofrowanych wykonane za pomocą profilometru *MicroSpy*®.

Rys. 4. Skany tkanin gofrowanych wykonane za pomocą profilometru *MicroSpy*® Profile firmy FRT: od lewej MM1, MM2, MM3

Źródło: opracowanie własne.

Na podstawie wyników z profilometru wyznaczono szereg wskaźników charakteryzujących geometryczną strukturę powierzchni tkanin. Pomiary wykonano dla całej zeskanowanej powierzchni tkanin oraz osobno dla powierzchni gładkiej i gofrowanej. W niniejszym opracowaniu przedstawiono tylko wybrane wyniki, które odzwierciedlają zróżnicowanie powierzchni pasków gofrowanych i pasków gładkich. Wartości wybranych parametrów powierzchni przedstawiono w tabeli 2. Dla całej zeskanowanej powierzchni oraz dla pasków gładkich i gofrowanych wyznaczono wartości następujących parametrów:

R_a – średnia arytmetyczna rzędnych profilu chropowatości [7],

R_q – średnia kwadratowa rzędnych profilu chropowatości [7],

V_{vv} – objętość pustek dolin [8],

V_{vc} – objętość pustek rdzenia [8].

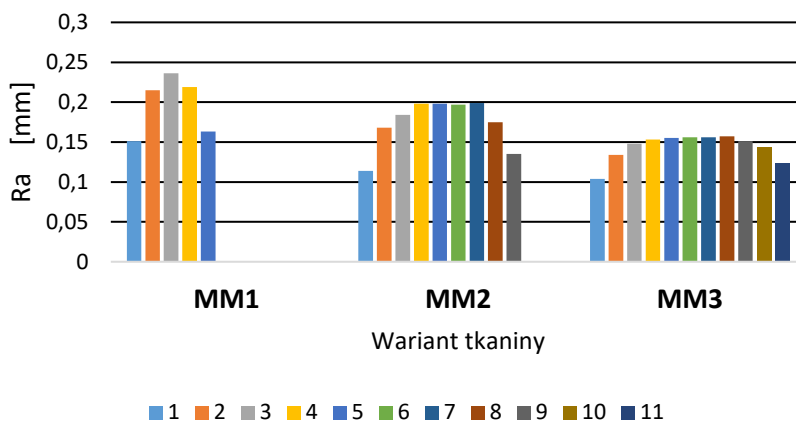
Stwierdzono wyraźne zróżnicowanie wartości ww. parametrów w zależności od tego, czy były one wyznaczane dla całej zeskanowanej powierzchni tkaniny gofrowanej, czy dla jej faz: płaskiej i gofrowanej. Najwyższe wartości, zgodnie z oczekiwaniem, odnotowano dla pasków gofrowanych, najniższe – dla pasków gładkich.

Tabela 2. Wartości parametrów charakteryzujących geometryczną strukturę powierzchni tkanin gofrowanych

Parametr	Jednostka	Wartość		
		Cała powierzchnia	Pasek gofrowany	Pasek gładki
R_a	mm	0,0184	0,033	0,010
R_q	mm	0,0404	0,043	0,020
V_{vv}	mm^3/mm^2	5,3508	6,401	1,058
V_{vc}	mm^3/mm^2	24,3516	44,038	12,236

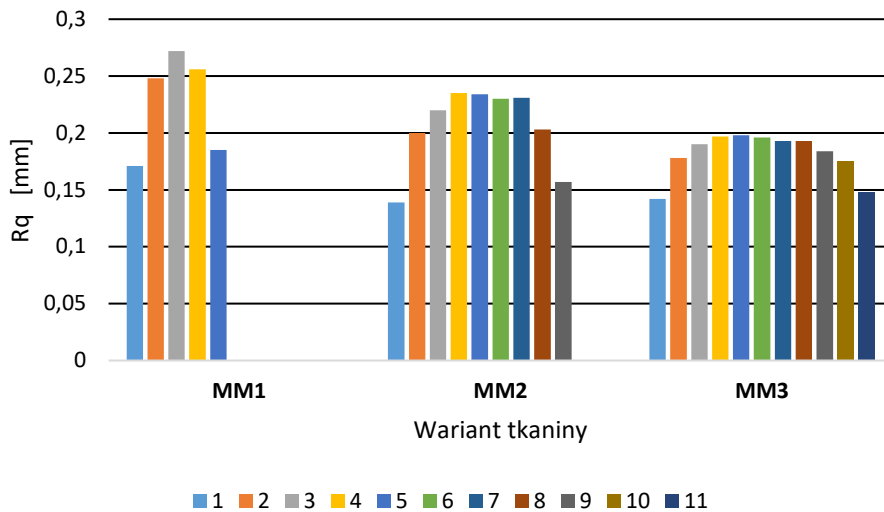
Źródło: opracowanie własne.

Obliczono również parametry R_a i R_q dla profili wyznaczonych wzdłuż pasków gofrowanych w odstępach co 1 mm na całej szerokości paska. Z uwagi na fakt, że szerokość pasków gofrowanych w poszczególnych wariantach badanych tkanin jest różna, również liczba profili wyznaczonych dla poszczególnych wariantów jest różna. Uzyskane wyniki przedstawiono na wykresach (rys. 5 i 6).

Rys. 5. Wartości parametru R_a dla profili wyznaczonych co 1 mm wzdłuż pasków gofrowanych badanych tkanin

Źródło: opracowanie własne.

Rys. 6. Wartości parametru R_q dla profili wyznaczonych co 1 mm wzdłuż pasków gofrowanych badanych tkanin

Źródło: opracowanie własne.

W obu przypadkach, tj. parametru R_a i R_q , odnotowano różnice pomiędzy wariantami badanych tkanin w zakresie liczby profili oraz wartości parametrów R_a i R_q dla poszczególnych profili. Liczba profili odzwierciedla szerokość pasków gofrowanych. Wyniki są zgodne z założeniami projektowymi i bezpośrednimi pomiarami szerokości pasków. Jeśli chodzi o wartość parametrów charakteryzujących chropowatość wzdłuż wyznaczonych profili stwierdzono, że najwyższe wartości występują dla wariantu MM1, czyli tkaniny o najwęższych paskach gofrowanych, natomiast najmniejsze wartości – dla wariantu MM3, czyli o największej szerokości pasków gofrowanych (rys. 2). Najwyższe wartości parametrów R_a i R_q odnotowano dla profili wyznaczonych po środku pasków gofrowanych. Profile brzegowe charakteryzują się najniższą wartością obu wymienionych parametrów. Należy także zauważyć, że dla wariantu MM1 odnotowano największe zróżnicowanie wartości parametrów R_a i R_q pomiędzy profilem środkowym i profilami brzegowymi, natomiast najmniejsze zróżnicowanie wystąpiło dla wariantu MM3.

4. Podsumowanie

Przeprowadzone badania potwierdziły, że istnieje możliwość oceny efektu gofrowania tkanin gofrowanych poprzez pomiary parametrów charakteryzujących geometryczną strukturę powierzchni tkanin. Do tych badań może być zastosowany profilometr *MicroSpy® Profile* firmy FRT wraz z odpowiednim oprogramowaniem do przetwarzania danych z profilometru. Do oceny efektu zgofrowania mogą być

wykorzystane takie parametry jak: średnia arytmetyczna rzędnych profilu chropowatości R_a , średnia kwadratowa rzędnych profilu chropowatości R_q , objętość pustek dolin V_{vv} oraz objętość pustek rdzenia V_{vc} . Istnieje możliwość wyznaczenie szeregu innych parametrów topografii powierzchni tkanin, które również mogą być wykorzystane do oceny efektu zgefrowania tkanin gofrowanych. Będą one opisanych w dalszych publikacjach.

Badania finansowane przez Narodowe Centrum Nauki w ramach projektu badawczego pt.: „Geometryczna, mechaniczna i biofizyczna parametryzacja trójwymiarowych struktur tkanych”; nr projektu: 2016/23/B/ST8/02041

Literatura

- [1] **Matusiak M.**, *Tkaniny gofrowane. Właściwości biofizyczne*, Wydawnictwa Politechniki Łódzkiej, Łódź 2020.
- [2] **Szosland J.**, *Struktury tkaninowe*, Polska Akademia Nauk, O/Łódź, Łódź 2007.
- [3] **Frączzak Ł., Domagała R., Zgórnjak P., Matusiak M.**, *Parameterization of Seersucker Woven Fabrics Using Laser Techniques*, Autex Research Journal 2019, Vol. 19, No. 3, ss. 243-249.
- [4] **Matusiak M., Frączzak Ł.**, *Investigation of 3D woven fabric topography using laser-scanning*, Fibres and Textiles in Eastern Europe 2018, vol. 26, nr 1, ss. 81-88.
- [5] FRT GmbH, *Operating Manual FRT MicroSpy® Profile*, Version 2.104, Germany, Bergisch Gladbach 2016.
- [6] FRT GmbH, *Manual Mark III. Version 3.11 R2T1*, Germany, Bergisch Gladbach 2018.
- [7] Biuro Naukowo-Techniczne SIGMA, *Usługa Pomiaru chropowatości powierzchni*, online, <https://www.bnt-sigma.pl/pomiar-chropowatosci-powierzchni> [dostęp: 22.04.2020]
- [8] **Wieczorowski M.**, *Trójwymiarowa analiza nierówności powierzchni*, online, https://www.ita-polska.com.pl/article_bw/83/trojwymiarowa-analiza-nierownosci-powierzchni, [dostęp: 22.04.2020]